

Szabadkai utca

Péntekenként, ahogy lejövök a lakásból az utcára, majd nyílegyenesen megindulok hazafelé, sűrűn megfordul a fejemben az a gondolat, hogy azok a helyszínek, amelyeken bolyongok a buszállomás felé, ismerősek. Nem azért, mert minden egyes alkalommal ugyanazt az utat járom végig, hanem mert akár otthon is lehetséges volna ilyesmi. Szobrok ácsorognak talapzatukon, a járókelők feje felett bámulják a szemközti ház falát, ami hol fehér, hol sárga. Otthon nem őket léptették piederstálra. Nem, nem. Otthon számomra ismeretlen emberek, többnyire férfiak merednek merően a düledező színház irányába. Roppantul sajnálják, hogy egyhamar nem hallhatják a mór magából kikelt bömbölését, a női hangra írt csalógány-áriákat. Fejüket horgasztják. Amint elhagyom a forgalmas főutcat, és áthaladok a körúton, élelem tárul, ami számomra egyet jelent az otthonnal.

A két egyenes találkozásának metszéspontjában ásít rám az óságereszkedés. Sötétbarnára van pingálva az ajtaja, felette egy festett bagoly ücsörög. Néhányszor voltam itt könyvért, rosszul szellőző helység, valószínűleg beázott valamikor, mert az erőteljes dohszag összeroppantja az oxigénmolekulákat, ahogy az ember leereszkedik a pincébe. Ki van téve egy tábla Vigyázat, lépcső! felirattal. Az erre vetődő látogató, aki először szánja el magát az aláereszkedésre, rendszeresen megbotlik. Van, aki ugyanazzal a lendülettel vissza is fordul, újra közterületen lépkedhet. Az utcát két oldalról fák kerítik, hátuk mögött a járda, majd a házsor. Többségében monarchia korabeli épületek.

Elsétálok az üzlet mellett, bal oldalon. A járda hepehupás, a fák gyökeire feljebb tolták, mi nem tudjuk őket megállítani. Szélét sárga kövek jelzik, pontosan úgy, mint otthon. Az egyik buckáról való másikra ugrálásról már leszoktam korábban. Jobboldalt lakott Kosztolányi egy zöld kapus házban. Olajzöldre mázolt, kopott fakapu állhatja útját az ide érkezőnek.

Ablakainak szempillái még spaletták, nyikorognak minden nyitódásnál és csukódásnál. Magas homlokzata van, színe kifakult, talán fehér vagy piszkosfehér volt egykoron, középen kovácsolt vassal körülölelt erkély. Feltekintek. Az író kravátliban és ingben cigarettázik, a *Nyáron* mereng. Stukkók figyelnek, én azon jártatom az agyam fogaskerekeit, hogy vajon kiknek az arca követ figyelemmel. Egykor élt embereké – esetlegesen az építészé – vagy olyan fikcióké, amiket a hagyomány gőzölgő boszorkánykonyhája kipöffent magából. Széles orrok, nagy, mitológiákat látó szempárok, semmi csodálkozás, hogy én vagy bárki más, évszázadokkal később arra vetődik.

Ballagok tovább. Kerülöm a pocsolyákat, tegnap eláztatta a várost egy felhősszakadás. Útkereszteződéshez érek, az utca feléhez. Balomban koffer, jobbomra ráterítve pihen kabátom. Visszafordulok megnézni, kinn áll-e még. Bement, már a füstkarikák sem sejtetik, hogy ott állt. Egy zsinagóga bukkan fel bal oldalon. Nagyanyám mesélte, hogy abban az utcában is volt egy, ahová Anyám járt iskolába. Az ittenit még használják, az otthonit renoválják. Amikor gyerek voltam, már akkor is újjáépítés alatt állt, feltételezem, eddig nem akadt megfelelő pénzelőkre, akiknek igazán érdeke, hogy ez az épület fennmaradjon. Monumentális volt ez az imádságos hely. Kerek rózsablakai vörösen, sárgán és kéken világítottak. Macskák járnak ki és be a kerítésen. Bepillantok, a gyeplátlan, elvadult, tálkákban száraz eleség.

Lefordulok a sarkon, a temetkezési vállalat cégtáblája alatt haladok el. Lekanyarodom, rövidítve ezzel is. Már csak néhány lépés, és kiérek a térre.

Kanyó Ervin alkotása

Szív Ernő barátja

Szív Ernő rágyújtott egy cigarettára a Tisza partján, amikor Fekete Izidor Alfonz meglátta. Mindketten szürke öltönyt viseltek, a fiatalabbé kissé még fénylett is a délelőtti napfényben, az idősebb tulajdonában lévő darabnak a könyöke volt kopottas. Egyszínűségük visszatetszett a folyóból. Integettek egymásnak. Szerbuszoltak, ahogy urak közt szokás. Az idősebb megkínálta egy szállal a fiatalabbat. Utóbbi háritott, nem él a dohányzás örömeivel. Előbbi elmosolyodott, megjegyezte, hogy kár is volna ilyen fiatalon az egészségével oroszrulettezni.

Leültek a betonlépcsőre, figyelték a folyót. Kisvártatva beszélgetésbe elegyedtek.

– Ernő, a redakcióban számítanak rád, úgy hírlík, rád biggyesztették a főszerkesztőség díszmasedlijét! – a megszólított csak hunyorgott a kora délelőtti fényárban. – Mi az, nem is mondasz semmit? Gratulálok, öregem!

– Nincs miért örülnöm! Ezt te is nagyon jól tudod! Hírlapíró vagyok, nem főszerkesztő. A kettő nem egy és ugyanaz. Vannak, akik képesek rá, én úgy hiszem, nem vagyok az.

Ismételten hallgattak egy sort. Fekete Izidor Alfonz a kezét tördelte, eltökélte, hogy tovább beszélgeti Szív Ernőt.

– Kölcsön tudnád adni Arany Toldi estéjét? Nekem nincs meg otthon, csak a Buda halála.

– Persze, amennyiben nem zavar, hogy bűdös.

A másik értetlenkedő pillantást vetett rá.

– Bűdös? Hogy érted ezt?

– Kukáztam – felelte Szív Ernő.

– Úgy érted, antikváriumból van?

– Nem, egy szemétdombról vettem el, még egy hónapja. Ott hevert vagy egy tucatnyi könyv. Kosztolányi, Puskin többek között. Nem hagyhattam ott őket, hisz tudod!

Fekete Izidor Alfonz tudta, értette, miről beszél Szív Ernő. Emez elnyomta cigijét a padkán, felállt.

– Jössz? – kérdezte.

– Persze – válaszolta. – Te, mondd csak, Szív Ernő, te be szoktál nézni a nyitott ajtókon és ablakokon, hogy megtudd, mi van odabent?

– Nem szokásom a tolakodás. Azonban a kíváncsiság remek dolog. Mégis úgy gondolom, hogy mások életébe belebámulni nem különösebben méltó senkihez sem. Miért kérdeztél erre rá?

– Olyan érzésem volt, hogy valamiben hasonlítunk.

– Ebben?

– Igen, ebben.

– Miben még?

– Ez majd elválik.

– Az ám, ilyen fiatalon nem fűt az ambíció?

– Még egy közös pont – mosolyodott el Alfonz. – Ha adódna több alkalom, mint ez a mai, a végén kisülne, hogy rokonok vagyunk.

– Tudod, eleinte nekem is nyűg volt az öltöny. Kiváltképpen ha hidegre fordult az idő. Sohasem tudtam magamon úgy összehúzni a kabátot, hogy ne fázzak. Piszok egy időjárás.

– A ruhát még megszoknám, a rendelésre írás azonban még nem megy zökkenőmentesen. Csapongok, ugyanakkor tartok attól is, hogy ez a szeleburdiság később negatívan hat vissza rám.

– Gondolod, hogy az előttünk lévő generáció nem volt ifjú? Vagy akár én? Mit tippelsz, én meddig vesződtem egy-egy tárcával vagy novellával?

– Halvány sejtlemem sincs. Sokat?

– Rengeteget. Azonban ebben az a szép, hogy néha folyik belőlem – mint egy rossz golyóstollból a tinta – a történet. Ugyanakkor az is előfordult, hogy hosszas vajúdas és görcsölés után sikerült kiszipolyoznom magamból a kívánt minőséget.

– Visszatérve, tényleg rajtam szokott lenni a félsz, hogy nem érzem ennek a hivatásnak a csinját-bínját.

– Inoghatsz, csak ne lengj ki! Pusztán olyasmiért, hogy megfelelj a főszerkesztőnek vagy másnak, ne ess pánikba! Temérdek szemetet termelünk, még a nagy nyugatosok is, bár azt éppenséggel nem tudom, hogy ki mondhat ilyesmit, de ez nem is tartozik a tárgyhoz. Az annál inkább, hogy ne lógasd az orrod, ha elsőre nem úgy veszed az akadályokat, ahogyan azt előzőleg elképzelted.

– Hazudjam azt, hogy megnyugtattál?

– Felesleges volna, hisz mindketten tisztában vagyunk a jelenlegi helyzettel. Te ácsingózol ide, mellém a létrára, mert azt hiszed, hogy innen más a táj. Igen is meg nem is.

Fekete Izidor Alfonz megtörölte a szemöldökét a csuklójával. Hanyagul, ám jelzésértékűen, hogy kezdi nyugtalanítani a beszélgetés iránya. Tartott a jövőtől, ám nem abban a tekintetben, mint aki tart az újtól, sokkal inkább attól szállt rá a rettegés, hogy a saját elszántságával hadilábon

állt. Szív Ernő észrevette a sutának szánt mozdulatot, kérdő hangszílyal folytatta a beszélgetést:

– Eltaláltam, igaz. Nem vagy tökéletesen határozott.

– Nem volt bonyolult a lapjárás. Látod rajtam, hogy beirdal a feszültség, forrnak a szelepek, az egyetlen mentsváram többnyire az, hogy ideig-óráig elhitem magammal, hogy fel fogok melléd ülni a létrára.

Szív Ernő ajka mosolya után szólásra nyílt:

– Gyere, meghívlak egy kávéra. Közben megmutatom a készülő tárcámat, de csak akkor, ha érdekel.

Fekete Izidor Alfonz hálásan nézett fel a betonról Szív Ernő borostás arcába.

– Menjünk.

Kávéházi regék

Részlet

I.

Sietve csapta be maga után az ajtót, s iparkodott egy, az ablaktól távoli asztalhoz ülni. A pincér felocsúdott, hangosan üdvözölte a betérőt, ismerhették már egymást. Előhalászta noteszét az asztalfiókból, megtörölte a kezét, s ruganyos léptekkel megindult az újonnan érkezetthez.

– Parancsol, Dorlai úr?

– Á, jó reggelt, Hetvenikém. Egy feketét, ha volna szíves! A főnök urat látta már ma reggel?

– Nem, de biztosíthatom, hogy ma mindenképpen benn lesz Kontury úr.

S azzal már fordult is el, teljesítve a vendég kívánságát. Hatvani igyekezett vissza a söntés mögé, feltette a kávé. A kora reggeli adag már régen kihűlt, szegyent hozott volna a körúti kávéházak hírnevére, ha abból ad olyasvalakinek, aki a törzsközönséghez tartozott. Nem kedvelte ezt a Dorlait. Nagymellényű, hetvenkedő mitugrásznak tartotta, aki még arra is teljesen alkalmatlan, hogy a nevét megjegyezze. Kinyitotta a szekrénykét, kivette a cukortartót. Kiskancsóba tejet töltött. A kész fekete ébredést egy fordulattal a porcelánkannába csorgatta, óvatosan, egy csepp se menjen mellé. Tálcára tette őket.

Határozott léptekkel vitte a megrendelt feketét.

– Óhajt még valamit?

– Kérem, szólna, ha Kontury úr és kedves neje megérkeznek? Egy olyan dologgal kapcsolatban szeretnék velük beszélni, ami nem tűr halasztást! Köszönöm.

A pincér meghajolt kissé, a vendég egy négykoronást csúsztatott a zsebébe.

– Okvetlenül értesíteni fogom őket, uram!

Kandúrvigyor kúszott elő a szája szegletéből, s mélyebbre gyömösölte a pénzt. Hiába, töprengett ezen később, az ember soha nem lehet eléggé megbízható, kivéve, ha megveszik a nyelvét. Akár a mészárosnál, ott is lehet marhanyelveket venni, különböző nagyságú, vastagságú, átmérőjű nyelvek pihennek szépen kirakva egymás mellé. Ezen morfondírozott a tükör alatt, mielőtt megjelent volna Dorlai.

Na csibész, somolyogsz, mert kaptál gubát. Csak meg kell zizegtetni a zsebben lapuló papírköteget, és ennek hozamában nyílik vagy csukódik a bagóleső. Hitvány szolganépség!

Újabb fiatalember viharzott be az ajtón. Sietve megemelte a kalapját a gondolkodó pincér felé, és Dorlai felé igyekezett.

– Szerbusz.

– Szerbusz, hagyd el! Hallottad?

– Nem, micsodát?

– Pörre ment Román Prodanovits ellen.

– Na, miért?

– Úgy hírlík, sokat verték együtt a blattot, csak Prodanovits nem akarja megadni az adósságát az ügyvéd úrnak.

– Micsooda?

– Igen, igen. A jól értesültek azt is tudni vélik, hogy Prodanovits bele is rúgott Románba, amiért ilyen szégyenteljesen megrágalmazza őt.

– Szentelen egy alak ez a Román. Rajtam is próbált már egyet s más számon kérni, mindig elhajtottam, hogy máshol kapargassa a gesztenyéjét. Párbaj volt már?

– Ne viccelj, kérlek! Nincs ezeknek pénzük fegyverre! Mindketten tudják egymásról, hogy híján vannak a gubának. Mindazonáltal ez a Román különben heves és nyughatatlan természetű. Egy ismerős tisztviselő újságotla nekem, hogy összekötötte a bajuszt az alispáni hivatallal.

– Ugyan, kérlek, többünknek volt már afférja az igazságszolgáltatással. Te ezt igazán tudhatnád már!

– Hagyd el a feddést, drága Dorlaikám! Engedd, hogy meséljem, hogyan történt az eset.

A belépő úr, bizonyos Dósa Elemér, szájtáti fráter volt. Többen is sejtették róla, hogy nem egyenes úton jutott ahhoz a pénzhez, amit most eldözsölget az alkalmi bögrepajtásaival. Feslett erkölcsi ellenére mindig volt pénze, sohasem állt fukar ember hírében. Szerették a nők, ő pedig, ha kinézett magának valakit, az addig nem szabadult meg tőle, amíg nyilvánosan fel nem képelte. Eltátotta a száját, s már harsogott a hírharsona.

– Tavaly nyáron Román levonatozott Füredre, közben azon törte a kobakját, hogy alaposan megtollasodik, így majd nem kell a téli hónapokban a füstös, huzatos kocsmákat járnia a napi pénzért. Erős gyanúm volt nekem már akkor, hogy ez a terve nem fog célt találni. Pincér!

– Parancsol az úr?

– Mit iszunk? – fordult Dósa Dorlaihoz, alsó és felső ajkát összeszorítva cuppogott, mint aki már az égetett szeszt gusztálja.

– Korán van még, Elemér. Habár egy korty gyomorkeserű nem árthat.

– Két unikum? – nézett fel Hatvani egy pillanatra.

– Így van, öregem, szaporán!

A kávéház alkalmazottja anélkül is sebesen tette a dolgát, hogy erre külön intenék. Térült-fordult, a fekete párlat ott ült az aszalterítőn. Dorlai nézte az arasznyi sötétlő folyadékot. Dósa jókedvűen emelgette a pohárkát, először a nyelvét dugta bele, majd húzott egyet belőle, öblögette, jártatta a szájában ezt a különlegességet. Minden rejtett íztöredéket át akart élni. Hatvani lepöckölte a szösz a zsebéről, tekintetét a két fogyasztó és az ajtó között hordozta. Hamarosan betoppan a délelőtti feketéző tömeg.

– Hol jártunk? – eszmélt Dorlai. – Ne haragudj, elméláztam, de most már feszült figyelemmel követlek.

– Azt mondtam, hogy nem nagyon hiszek én az olyasmiben, hogy valaki előre elgondolja, hogy milyen jó lesz majd hájjal kenegetni magát. Nem, nem. Azonban a pasas, legott érkezése után a legpompásabb üdülőhelyre hajtatott, csak tudnám, miből volt még neki annyi, és egy szerény, ám mutatószobát vett ki. A tereferélőknek mindenestre szemet szúr, hogy egyetlen kofferral érkezett, valamint az a kis incidens.

– Meglepő, hogy ennyire felemelte fejét az a léha bagázs az újságok mögül. Eddig csak a déli, ebédet jelző csilingelésre tudtak felfigyelni. Mit csinált az a tökkelütött?

– Ugyan kérlek, hisz tudod, Román milyen faramucin tud bánni néha az emberekkel. Én biztosan kisebb csinnadrattával jelentkeznék be. Jelenetet csinált abból, hogy nem a Balatonra néző szobát kapott. Ostoba fajankó.

– Szándékosságot vélek észrevenni tetteiben. Nem tűnt még fel, hogy egy hatásos belépő többet jelent ezeknél a fennhordott orrú uracsoknál, mint a legnyájasabb beszéd elővezetése?

– Én más utat választottam volna arra, hogy kegyüket elnyerjem. Viszont a leereszkedő raccsolást nehezen tolerálom hosszabb ideig. Román végül egy kisebb szobába nyert bebocsátást, ahol berendezkedett. Ebédnél új öltözet volt rajta. Jóízűen fogyasztott, majd délután egy körutat tett, meg szemlélni, hogy mikkel múlatják a nyaralók az idejüket. Kisvártatva a sétányon bele is akadt egy olyan csoportba, ahol paklisúrlódásra lett figyelmes. Megfigyelte a jó kedélyű urakat, akik mint az szokás arrafelé, ebéd után leültek egyet ultizni. Szemmel követte a lap röptét, ahogy az asztra huppan. Elkerekedett a szeme, mikor az egyik bugris bmondta a fedáksárit. Hunyorított egyet, emlékezetébe véshte a pofát, aki ekkora merészséget követett el, odébsétált.

– Prodanovits volt az illető?

– Hogyan?

– Úgy értem, Prodanovits volt, aki fedáksárit licitált?
 – Feltételezem, bár hajlok inkább arra, hogy Bizay volt.
 – Bizay? Arra a folyton lére ácsingózó alakra gondolsz, aki megszedi magát a pancserekből?
 – Arra persze. Ötletes, talán én sem csinálnám jobban.
 – Hogy ismerkedtek meg?
 Ekkor belépett a helyiségbe Kontury Tódor. Mostanában nem jár be gyakran üzleteibe. Lefoglalják a dalmát üzleti kapcsolatok. Ezekről persze a beszélgetők mit sem tudtak, mégis a fáradt, nyúzott testtartás, a kialvatlan szempár összeszűkülő szembogara nagy üzleti gondokról tanúskodott. Alárendelt lépett a főnökéhez, puszogtak néhány mondat erejéig, majd Kontury megindult az asztaluk felé.
 – Uraim, remélem, kellemesen időznek.
 – Hogyne – emelkedtek fel ültükből – remek a kiszolgálás. – Majd az őket fikszírozó Hatvani felé sandított.
 – Milyen ügyben keres Dorlai úr? Nekem van jurátus ismerősöm, aki az ügyeim után néz.
 – Ügyfelem ügyében jöttem.
 – Milyen ügyfél?
 – Harádszky József, ismerős a név, felteszem.
 – Hogyne.
 – Kérem!
 – Jöjjön a hátsó helyiségbe!
 Dorlai felkászálódott, megmozgatta vállait, s az üzletvezető után ment annak irodájába.

Fekete I. Alfonz (Fodor András) Szabadkán született 1986-ban.
 Angol szakon végzett, irodalmi szerkesztő.